

Област Сливен

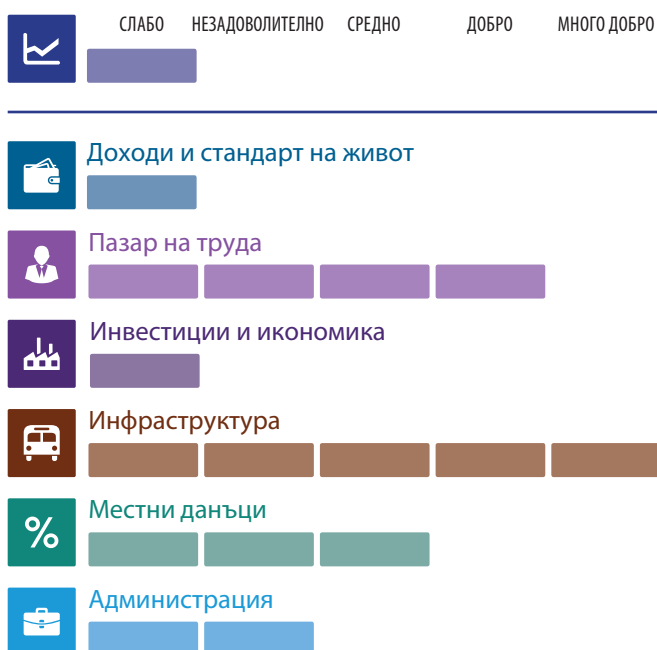
▶ Население (2020)	183 335
▶ Територия (кв.км)	3544,1
▶ Брой на населените места	110
▶ Дял на населението в градовете (%)	65,2

Сливен е сред областите с най-нисък брутен вътрешен продукт на човек от населението и въпреки ниската база той нараства сравнително бавно. Доходите на домакинствата остават сравнително ниски. Тези показатели предопределят и високото ниво на бедност. Предизвикателство пред местния пазар на труда остава образователният статус на работната сила. Инвестиционната активност в област Сливен е изключително слаба и областта се нарежда на последно място в тази категория. Базовата физическа инфраструктура в област Сливен продължава да бъде на високо ниво. Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и за предоставянето на административни услуги на „едно гише“ са значително по-ниски от средните за страната.

Демографската картина на областта я нарежда на едно от челните места в страната. Сливен е областта с най-ниска оценка по образователните показатели. Делът на второгодниците и този на напусналите основното и средното образование са най-високите в България. Слабата оценка в категорията за здравеопазването се дължи предимно на изключително високия коефициент на детска смъртност. Натовареността на местните наказателни съдии е сравнително висока, но бързината на правораздаване не страда от това. Висок остава делът на битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране. Пандемията и ограничаването на културните мероприятия през 2020 г. в страната се отразяват и на културния живот в областта.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Сливен е сред областите с най-нисък брутен вътрешен продукт на човек от населението (заедно със Силистра) и въпреки ниската база той нараства сравнително бавно, достигайки 8,1 хил. лв. (при 17,2 хил. лв. в страната) през 2019 г.

Средната годишна брутна заплата нараства с 11% до 11,1 хил. лв. (при 15,2 хил. лв. за страната). Доходите на домакинствата остават сравнително ниски и през 2019 г. въпреки по-високия ръст през годината – 4,4 хил. лв./лице при 6,0 хил. лв./лице средно за България.

Тези показатели предопределят и високото ниво на бедност. През 2019 г. делът на населението в областта, живеещо с материални лишения, е 34,0% (при 19,9% за страната). Точно такъв дял има и населението, живеещо под националната линия на бедност – 33,9% (при 22,6% за страната).

Пазар на труда

Икономическата активност в областта продължава да нараства, въпреки че не достига средния коефициент в страната – 71,9% при 73,7% в страната през 2020 г. Това нарастване е съпроводено от ръст едновременно и при заетостта, и при безработицата. Коефициентът на заетост достига 65,0% (при 68,5% в страната), а на безработица – 6,9% (при 5,2% в страната).

Предизвикателство пред местния пазар на труда остава образователният статус на работната сила. През 2020 г. делът на населението на 25–64 години с основно и по-ниско образование в областта е 36,2% (при 16,9% в страната), което е сред най-високите стойности в страната. Делът на висшестите остава сравнително нисък – 21,4% (при 29,2% средно за страната).

Същевременно демографската картина в областта е благоприятна – коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години е най-високият в страната и достига близо 89,5% (при 67,1% средно за страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които предстои да излязат от пазара на труда през следващите няколко години, отговарят 90 младежи, които ще се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика

Инвестиционната активност в област Сливен е изключително слаба и областта се нарежда на последно място в тази категория. Броят на нефинансовите предприятия е 39 на 1000 души от населението през 2019 г. и остава сравнително нисък – средно за страната показателят достига 61 предприятия на 1000 души. Размерът на вътрешните и външните инвестиции също остава нисък. Разходите на придобиване на дълготрайните материални активи са 1236 лв./човек (при 3155 лв./човек в страната), а преките чуждестранни инвес-

тиции са 866 евро/човек и са близо четири пъти по-ниски от достигнатите средно за България 3655 евро/човек от населението. Произведената продукция в областта е едва 12,5 хил. лв./човек, което е повече от два пъти по-ниско от средното за националната икономика (28,0 хил. лв./човек).

Сливен е и областта с най-ниска степен на усвояване на европейски средства. Към 15 юни 2021 г. стойността на изплатените суми по оперативните програми е 1168 лв./човек от населението (при 2217 лв./човек в страната). В рамките на областта най-много средства е усвоила община Сливен, но и там сумата е далеч под средните стойности.

Инфраструктура

Базовата физическа инфраструктура в област Сливен продължава да бъде на високо ниво. Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в областта е сравнима със средната за страната. Делът на автомагистралите и първокласните пътища е сравнително висок и през 2020 г.

Сливен е областта с най-висок дял на пътната настилка в добро състояние – 79,4% при 41,4% за страната през 2019 г. Дигиталната свързаност също е относително добра – достъпът на домакинствата до интернет през 2020 г. нараства до 83,4% при 78,9% в страната. Нисък остава делът на газифицираните домакинства – 1,0% (при 3,1% в страната).

% Местни данъци

Средното ниво на ставката върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица през 2021 г. е най-високото в страната. Същевременно ставките върху търговията на дребно, прехвърлянето на собственост и таксиметровия превоз са значително по-ниски от средните в страната. Данъците върху превозните средства са съизмерими със средните в страната.

Администрация

На фона на бързото повишаване на покритието на кадастралната карта в цялата страна през последните две години (до 91,4% от територията) едва 63,6% от територията на област Сливен е обхваната, оставяйки областта на последно място в България по този показател през 2019 г.

Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и за предоставянето на административни услуги на „едно гише“ нарастват, но и през 2021 г. са значително по-ниски от средните за страната. Прозрачността на общинските администрации продължава да се повишава и достига средно 79,8% през 2021 г. (при 73,2% в страната), като оценката за община Сливен е най-висока – 88,5%. В рамките на областта обаче се наблюдават значителни различия между общините.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■

Демография ■■■■■■

Демографската картина в Сливен подрежда областта на едно от челните места в страната и през 2020 г. Коефициентът на естествен прираст намалява, но остава сред най-ниските в страната със стойност от -6,4‰ (при -9,5‰ в страната). В същото време населението намалява бързо заради високото изселване от областта. През 2020 г. коефициентът на механичен прираст в областта нараства значително, но все още е отрицателен (-2,2‰).

Коефициентът на възрастова зависимост, показващ съотношението на населението на над 65 години към това на 0–14 години, в област Сливен минимално нараства, но първенството на областта със 109,6% (при 150,6% за страната) се запазва. По-ниско остава и съотношението на населението на над 65 към това на 15–64 години – 33,2% (при 34,1% в страната). Делът на градското население в областта е сравнително нисък – 65,2% при 72,9% за страната, но гъстотата, измерена чрез средния брой лица, живеещи на единица площ от територията на населените места, остава втората най-висока в страната след тази в столицата.

Образование ■■

Сливен е областта с най-ниска оценка по образователните показатели. Делът на второгодниците и този на напусналите основното и средното образование са най-високите в България. Коефициентът на записване в V–VIII клас се повишава и почти се изравнява със средния за 2020 г.

Учителите в областта намаляват и остават по-малко от средния им брой в страната – 81 на 1000 ученици при 87 на 1000 ученици в страната.

Резултатите на учениците са ниски и през 2021 г. Сливен е областта с най-слаб успех на учениците на националното външно оценяване по математика след VII клас – 27,5 т. (при 37,9 т. в страната). Резултатите на матурата по български език и литература също са сравнително ниски – „Добър“ 4,08 (при „Добър“ 4,21 в страната), а делът на слабите оценки е 8% (при 7% в страната).

Здравеопазване ■■

Слабата оценка в категорията се дължи предимно на изключително високия коефициент на детска смъртност. През 2020 г. той намалява, но остава най-високият в страната – 11,7‰ (при 5,1‰ в страната).

Показателите за броя на лекари и болнични легла в Сливен са под средните за страната. Един общопрактикуващ лекар в областта се грижи средно за 1930 души (при 1727 души на лекар в страната). Индексът за достъп до лекари специалисти също е по-неблагоприятен от средните стойности в страната. Броят на леглата в местните многопрофилни болници се повишава през последните години, но остава сравнително нисък.

През 2020 г. броят на преминалите за лечение болни в местните болници е 118 на 1000 души от населението (при 138 на 1000 души в страната). Делът на здравноосигурените остава сравнително нисък – 86,4% (при 88,7% в страната).

Ред и сигурност ■■■■

Натовареността на местните наказателни съдии е сравнително висока, но бързината на правораздаване не страда от това и през 2020 г. Един съдия в област Сливен разглежда средно по 9,7 дела месечно (при 8,6 дела на месец за страната), а делът на делата, приключили в 3-месечен срок, се повишава до 93% (при 90% в страната). Висящите дела пък са 8% (при 11% в страната).

Престъпленията в областта намаляват през последните години (подобно на средните за страната), а разкриваемостта им остава по-висока от средната. През 2020 г. в област Сливен са регистрирани 9,4 престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души от населението при 9,9 на 1000 души в страната. Разкриваемостта им се повишава до 67,2%, но остава значително над отчетените 52,1% средна разкриваемост на национално ниво.

Околна среда ■■■■■■

Сравнително високата оценка на област Сливен по показателите за околна среда се дължи преди всичко на ниския обем на образуваните битови отпадъци и на високия дял на отпадъците, предадени за третиране и рециклиране. През 2018 г. количеството на битовите отпадъци в областта се свива до 307 кг/човек (при 409 кг/човек средно за страната), а 92% от него се предават за третиране и рециклиране (при 71% в страната). Обемът на емисиите на въглероден диоксид в областта остава по-нисък от средния в страната.

Предизвикателство остава ниският дял на населението в жилища с достъп до обществена канализация (65,2% при 76,4% в страната), и с такава, свързана с пречиствателна станция за отпадъчни води (57,3% при 64,6% в страната).

Култура ■■

Пандемията и ограничаването на културните мероприятия през 2020 г. в страната се отразяват и на културния живот в областта. Посещенията в кината намаляват с 84% (при 71% в страната) до 14 на 1000 души от населението. Посещенията на музеите се свиват по-малко (с 42% при 58% в страната), но остават по-ниски от средните – 280 на 1000 души при 322 на 1000 души в страната. Посещенията в библиотеките пък остават сравнително много – 604 на 1000 души от населението при 480 на 1000 души в страната.

Ключови показатели за област Сливен

Индикатори на икономическото развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	7600	8130	n.a.	17 170
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3790	4446	n.a.	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	10 005	11 085	n.a.	15 209
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	35,6	33,9	n.a.	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	61,2	64,5	65,0	68,5
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	9,9	6,5	6,9	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	33,4	37,6	36,2	16,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	21,1	20,9	21,4	29,2
Произведена продукция (лв./човек)	11 803	12 467	n.a.	28 027
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1160	1236	n.a.	3155
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	866	866	n.a.	3655
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	75,2	77,2	83,4	78,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	80,0	79,4	n.a.	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	16,5	16,4	16,4	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)	71,0	77,8	79,8	73,2

Индикатори на социалното развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	–3,6	–2,9	–6,4	–9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	–6,8	–10,0	–2,2	4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ*	4,04	4,16	4,08	4,21
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)*	25,8	29,3	27,5	37,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	85,7	84,9	86,4	86,5
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	73	83	81	87
Дял на здравноосигурените лица (%)	86,6	87,5	86,4	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	1856	1841	1930	1727
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	11,3	10,2	9,4	9,9
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	9,8	9,8	9,7	8,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	65,3	65,2	n.a.	76,4
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	307	n.a.	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	91,7	n.a.	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	66	90	14	190
Посещения в музеите на 1000 души от населението	497	485	280	322

* Данните се отнасят за учебната 2020/21 година, а матурите са проведени през 2021 г.